

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTRAS

Į S A K Y M A S
DĖL PREKINIŲ PAŠARŲ LAIKYMO SĄLYGŲ IR VETERINARINIŲ BEI HIGIENINIŲ
REIKALAVIMŲ JŲ GAMYBOS IR SANDĖLIAVIMO PATALPOMS TAISYKLIŲ

2000 m. lapkričio 23 d. Nr. 319
Vilnius

Vykdydamas Pašarų įstatymo (Žin., 2000, Nr. [34-952](#)) nuostatas bei siekdamas įgyvendinti Lietuvos pasirengimo narystei Europos Sąjungoje programos (Nacionalinės *Acquis* programos) Teisės derinimo priemonių 2000 metų planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. balandžio 10 d. nutarimu Nr. 409 (Žin., 2000, Nr. [31-869](#)):

1. T v i r t i n u Prekinių pašarų laikymo sąlygų ir veterinarinių bei higieninių reikalavimų jų gamybos ir sandėliavimo patalpoms taisykles (pridedama).
2. Nustatau, kad taisyklės įsigalioja nuo 2000 m. gruodžio 31 d.

ŽEMĖS ŪKIO MINISTRAS

KĘSTUTIS KRISTINAITIS

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos žemės
ūkio ministro 2000 11 23
įsakymu Nr. 319

PREKINIŲ PAŠARŲ LAIKYMO SĄLYGŲ IR VETERINARINIŲ BEI HIGIENINIŲ REIKALAVIMŲ JŲ GAMYBOS IR SANDĖLIAVIMO PATALPOMS TAISYKLĖS

Šios taisyklės parengtos vadovaujantis Lietuvos Respublikos pašarų įstatymu (Žin., 2000, Nr. [34-952](#)) ir atsižvelgiant į Europos Sąjungos Tarybos direktyvą 90/667/EEB.

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šios taisyklės reglamentuoja prekinių pašarų (toliau – pašarų) laikymo sąlygas, įmonės teritorijos, gamybos ir sandėliavimo patalpų, pašarams gabenti naudojamų transporto priemonių veterinarinius, higieninius ir personalo higienos priežiūros reikalavimus.

2. Taisyklių reikalavimai privalomi visiems ūkio subjektams, vykdančioms veiklą, susijusią su prekinių pašarų gamyba, sandėliavimu, gabenimu, prekyba jais ir vartojimu.

3. Už šių taisyklių reikalavimų vykdymą atsakingi ūkio subjekto, vykdančio veiklą, susijusią su pašarų gamyba, sandėliavimu, gabenimu, prekyba jais ir vartojimu, vadovas ar jo paskirti asmenys.

4. Ūkio subjekto darbuotojai, tiesiogiai susiję su pašarų gamyba, sandėliavimu, gabenimu, prekyba jais ir vartojimu, turi būti supažindinti su šių taisyklių reikalavimais.

II. SĄVOKOS

5. Pagrindinės šiose taisyklėse vartojamos sąvokos:

Darbo aplinka – darbuotoją tiesiogiai supanti erdvės dalis, kurioje ji gali veikti kenksmingi, labai kenksmingi ar pavojingi jo sveikatai veiksniai (fizikiniai, cheminiai, biologiniai, psichofiziologiniai).

Dezinfekcija – patogeninių mikroorganizmų pašalinimas iš aplinkos, nuo daiktų, konstrukcijų, įrengimų, transporto priemonių, kitų paviršių ir jų sunaikinimas, naudojant specialius metodus bei priemones.

Dezinsekcija – priemonių kompleksas vabzdžių kontrolei vykdyti, apimantis profilaktiką, stebėjimą, atbaidymą, naikinimą, taikant specialius metodus ir priemones.

Deratizacija – priemonių kompleksas graužikų kontrolei vykdyti, apimantis profilaktiką, stebėjimą, atbaidymą, naikinimą, taikant specialius metodus ir priemones.

Bokštinis aruodas – hermetiška, bokštinio tipo talpykla pašarams laikyti.

Higieniniai reikalavimai – Lietuvos Respublikos teisės aktais įtvirtintos higieninės nuostatos bei šiomis taisyklėmis nustatytos normos pašarų gamybos ir sandėliavimo patalpoms, teritorijai bei transporto priemonėms, siekiant apsaugoti dirbantį personalą ir aplinką nuo kenksmingų veiksnių.

Gamybinė patalpa – patalpa, kurioje vykdomas pašarų gamybos procesas.

Fumigacija – pašarų gamybinių ir sandėliavimo patalpų smilkymas nuo žemės ūkio kenkėjų bei užkrečiamų ligų ir ūkinės paskirties gyvūnų parazitų, smilkant nuodingų medžiagų, vadinamų fumigantais, garais arba dujomis.

Įmonė – savo firmos vardą turintis ūkinis vienetas, įsteigtas įstatymų nustatyta tvarka tam tikrai komercinei-ūkiniai veiklai, susijusiai su pašarų gamyba, sandėliavimu, gabenimu, prekyba jais ir vartojimu.

Prekiniai pašarai – pašarai, pašarų priedai ir jų mišiniai, skirti parduoti.

Pakankama šiluminė aplinka – šiluminės aplinkos parametrų deriniai, nesukeliantys žmogaus sveikatos pakenkimų ar sutrikimų.

Veterinarijos reikalavimai – Lietuvos Respublikos teisės aktais įtvirtintos veterinarinės nuostatos bei normos, užtikrinančios prekinių pašarų saugą ir jų kokybės išlaikymą gamybos, sandėliavimo, gabenimo ir vartojimo laikotarpiu.

Sandėliavimo patalpa – pastatas ar statinys, pritaikytas pašarams sandėliuoti.

Silosinė – nehermetiška antžeminė tranšėjos tipo talpykla; žalio pašaro siloso raugykla su skysčių nepraleidžiančiu dugnu ir šonais.

Zona – patikimai paženklinta įmonės teritorija, į kurią negali patekti pašaliniai žmonės ir gyvūnai.

6. Kitos šiose taisyklėse vartojamos sąvokos turi tą pačią reikšmę kaip Pašarų įstatyme (Žin., 2000, Nr. [34-952](#)) ir 2000 06 30 žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 205 patvirtintame Pašarų klasifikatoriuje (Žin., 2000, Nr. [69-2064](#)).

III. REIKALAVIMAI ĮMONĖS TERITORIJAI

7. Įmonė turi turėti zoną.

8. Įvažiavimui į įmonės teritoriją ir pačioje teritorijoje turi būti nutiesti keliai, paženklinti pagal kelių eismo taisyklių reikalavimus. Jie turi būti asfaltuoti arba dengti kita kieta danga, gerai prižiūrimi, neduobėti. Transporto priemonių įvažiavimas ir žmonių įėjimas į teritoriją reglamentuojamas įmonės vidaus tvarkos taisyklėmis.

9. Teritorija sausinama lietaus ir ištirpusio sniego vandenis nutekinant į vandens nutekamuosius įrenginius. Šie įrenginiai turi būti gerai prižiūrimi ir nuolat veikiantys bei atitikti higienos normą HN 43-1993 „Gyvenamųjų ir įmonių teritorijų lietaus vandens ir gamybinių nuotėkų pirminio valymo įrenginių sanitarinės apsaugos zonos nustatymas“.

10. Įmonės teritorija turi būti švari, tvarkinga. Susikaupusios šiukšlės išvežamos į higienos priežiūros įstaigos nurodytas vietas.

11. Įmonės teritorija ir įėjimai į patalpas nakties metu turi būti apšviesti.

12. Įmonės teritorijoje turi būti priešgaisrinės apsaugos priemonės.

IV. REIKALAVIMAI TRANSPORTO PRIEMONĖMS IR TARAI

13. Pašarų gabenimui naudojamos transporto priemonės turi būti sandarios, uždaros arba dengtos, sausos, švarios ir neužkrėtos kenkėjais.

14. Pašarų gabenimui tikslinga naudoti pastovias transporto priemones. Šios priemonės mechanškai išvalomos ir laikotarpiu nuo balandžio iki spalio mėnesio kas mėnesį dezinfekuojamos. Jeigu pašarų gabenimo priemonės naudojamos ir kitiems tikslams, tai prieš pilant pašarus jos mechanškai išvalomos, išplaunamos ir prireikus dezinfekuojamos.

15. Pašarų gabenimui nenaudojamos transporto priemonės, kuriomis buvo gabenamos nuodingos cheminės medžiagos ar trąšos.

16. Konteineriai, maišai ir transporto priemonių apdangalai, naudojami pašarams laikyti ar jiems apdengti, turi būti nekiauri, švarūs, sausi, neužkrėsti kenkėjais ir be pašalinio kvapo.

17. Po naudojimo medžiaginiai maišai išvalomi, dezinfekuojami arba išplaunami specialiai tam parengtose patalpose. Popieriniai ir polietileniniai maišai yra vienkartiniai.

V. REIKALAVIMAI PAŠARŲ GAMYBOS IR SANDĖLIAVIMO PATALPOMS

18. Pašarų gamybos ir sandėliavimo patalpų (toliau – patalpų):

18.1. sienų ir lubų paviršius turi būti lygus, sandarus, sausas, gerai izoliuotas;

18.2. grindys, laiptai turi būti lygūs, kietu pagrindu, patogūs valyti ir prižiūrėti;

18.3. langai, durys sandarūs;

18.4. apšvietimas turi būti natūralus arba dirbtinis. Šviestuvai – saugios konstrukcijos ir įrengti taip, kad sudužus šukės nepatektų į pašarus;

18.5. natūralus, mechaninis arba mišrus vėdinimas turi būti įrengtas pagal STR 2.09.02:1998 „Šildymas, vėdinimas ir oro kondicionavimas“ reikalavimus;

18.6. technologiniai įrengimai turi būti tvarkingi, su apsauginėmis dangomis, sandarūs. Šių įrengimų vibracijos didžiausi leidžiami dydžiai turi atitikti higienos normą HN 51-1994 „Visą žmogaus kūną veikianti vibracija. Didžiausi leidžiami dydžiai ir matavimo reikalavimai darbo vietose“;

18.7. leidžiami triukšmo lygiai darbo aplinkoje turi atitikti reikalavimus, nurodytus HN 33-1993 „Akustinis triukšmas. Leidžiami lygiai gyvenamojoje ir darbo aplinkoje. Matavimo metodikos bendrieji reikalavimai“, dulketumas darbo aplinkos ore neturi viršyti leistinų normų, nustatytų HN 23-1993 „Kenksmingos medžiagos. Didžiausia leidžiama koncentracija darbo aplinkos ore“.

19. Pašarų priedų bei premiksų sandėliavimo patalpos turi būti izoliuotos nuo kitų gamybinių patalpų. Vaistinių preparatų įmaišymas į kombinuotuosius pašarus atliekamas pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 1999 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. 4-168 patvirtintas „Vaistinio pašaro gamybos, tiekimo ir vartojimo taisyklės“ (Žin., 2000, Nr. 60-1971).

20. Riebalų ir melasos įmaišymo į kombinuotuosius pašarus patalpos, laiptų aikštelės turi būti padengtos metlacho plytelėmis arba vandenį ir skystus riebalus nepraleidžiančiomis analogiškėmis medžiagomis.

21. Įmonėje turi būti įrengta nuotėkų (atliekų) vandens apdorojimo sistema arba nuotėkų išleidimas gali būti prijungtas prie kitų ūkio subjektų vandens apdorojimo sistemų, atitinkančių Aplinkos apsaugos ministerijos patvirtintų reikalavimų normatyvinį dokumentą „Nuotėkų užterštumo normos“ (LANO-10-96).

22. Pašarų gamybos ir sandėliavimo patalpų valymas ir dulkių pašalinimas nuo technologinių bei kitų įrengimų ir iš oro atliekamas mechaninėmis priemonėmis ir pneumatinėmis sistemomis išvalant ar plaunant. Gamybos patalpos valomos pamainai pasibaigus. Siekiama, kad ant gamybinių patalpų grindų nebūtų pribyrėjusių pašarų. Išsiliejus ar pritekėjus skystų žaliavų (melasos, riebalų) grindys nuvalomos ar nuplaunamos šias žaliavas šalinančiomis medžiagomis.

23. Gamybos (išskyrus pakavimo) patalpose, koridoriuose, praėjimuose ir darbo vietose draudžiama laikyti pagamintą produkciją, atliekas, išmontuotus įrengimus bei tiesioginį ryšį su gamyba neturinčius įrengimus, inventorių ir medžiagas.

24. Patalpų tinko, grindų defektų pašalinimas, baltinimas, dažymas ir kiti taisymo darbai atliekami pagal būtinumą, šiems defektams atsiradus.

25. Atliekant gamybos technologinių įrengimų taisymą, jų dažymą, išdaužytų stiklų keitimą ir kitus darbus įmonėje, būtina imtis atsargumo priemonių, kad į pašarus nepatektų pašalinių daiktų.

26. Ant sienų, lubų ir kitose vietose atsiradę pelėsiai šalinami preparatais, skirtais jiems naikinti. Profilaktinei pašarų apsaugai nuo pelėsinių grybų ir bakterijų vartojami tik Lietuvos Respublikoje įregistruoti preparatai pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos nustatytą tvarką.

27. Gamybos patalpų mikroklimato sąlygos: oro temperatūra, oro sąlyginis drėgnumas, oro judėjimo greitis turi atitikti higienos normą HN 69-1997 „Šiluminis komfortas ir pakankama šiluminė aplinka darbo patalpose. Parametrų normuojamos reikšmės ir matavimo reikalavimai“. Sandėliavimo patalpose dirbantiems žmonėms turi būti įrengtos pakankamos šiluminės aplinkos kabinos.

28. Patalpose leidžiama maksimali kenksmingų medžiagų koncentracija darbo aplinkos ore neturi viršyti higienos normos HN 23-1993 „Kenksmingos medžiagos. Didžiausia leidžiama koncentracija darbo aplinkos ore“.

29. Patalpų išorinių stiklinių paviršių valymas (langų, orlaidžių, žibintų, apšvietimo armatūros) atliekamas įmonės vadovo nustatytais terminais, bet ne rečiau kaip du kartus per metus.

30. Atsiradus virš leistinų normų tarakonų, grūdų kenkėjų, nustačius patogeninių bakterijų užterštumą, atliekama patalpų dezinfekcija ir dezinsekcija.

31. Bokštiniai aruodai valomi įsitikinus, kad juose nėra nuo laikomų pašarų natūraliai susikaupusių dujų, o aruodai, kuriuose žolės miltai buvo laikomi inertinėse dujose, valomi tik pašalinus šias dujas.

32. Dezinfekcijai, dezinsekcijai ir deratizacijai vartojami Lietuvos Respublikoje įregistruoti preparatai pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos nustatytą tvarką.

33. Parengiami detalūs įmonės patalpų dezinsekcijos, deratizacijos planai (programos). Juose numatoma:

33.1. darbų atlikimo periodiškumas, terminai, schemos ir atsakingi asmenys. Dezinfekcija vykdoma pagal būtinumą. Įmonės darbuotojai ar šiuos darbus pagal sutartis atliekantys asmenys kiekvienais metais apmokomi, supažindinami su higienos bei darbų saugos reikalavimais. Asmenys, dirbantys pagal sutartis, turi turėti pagal 1998 m. gruodžio 22 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos įsakymą Nr. 776 „Dėl privalomojo profilaktinio aplinkos nukenksminimo (dezinfekcija, dezinsekcija, deratizacija) tvarkos tvirtinimo“ (Žin., 1999, Nr. [3-68](#)) išduotus leidimus (licencijas) užsiimti šia veikla. Užkrėstumas grūdų kenkėjais nustatomas ir jų naikinimas atliekamas vadovaujantis 1996 m. liepos 30 d. Grūdų perdirbėjų asociacijos ir Valstybinės grūdų inspekcijos parengtu „Grūdų, žaliavų ir produkcijos, grūdų saugyklų, malūnų, kruopų cechų, kombinuotųjų pašarų cechų ir kitų gamybinių padalinių apsaugos nuo grūdų kenkėjų reglamentu“;

33.2. profilaktinės priemonės, tokios kaip patalpų sandarinimas, praėjimų, urvų, plyšių ir angų grindyse, sienose, lubose, aplink kanalizacijos, šildymo, vandentiekio ir elektros tinklus užtaisymas; visų ventiliacijų ir nutekamųjų šulinių angų, esančių žemiau kaip vienas metras nuo žemės paviršiaus, uždarymas dangčiu ar metaliniu tinklu, ne didesnio kaip 10 mm akučių tankumo, taip pat rūšių langų užtaisymas tinklais; durų prie staktų priderinimas ir durų apačios apkalimas geležies lakštais iki 30 cm aukščio;

33.3. graužikams naikinti mechaninės priemonės, tokios kaip spąstai, kilpos bei cheminės – apnuodytas masalas, dujinė deratizacija ir kiti būdai.

34. Dezinfekcijai ir dezinsekcijai naudojant aerozolius iš kombinuotų baktericidinio-insekticidinio veikimo medžiagų, patalpas būtina hermetizuoti.

35. Įmonėje turi būti vedamas kenkėjų stebėjimo ir higienos priemonių taikymo žurnalas. Pagal stebėjimo rezultatus turi būti koreguojamas higieninių priemonių atlikimas.

36. Riebalų ir melasos vamzdynai plaunami karštu vandeniu pagal technologinį būtinumą, kad vamzdynuose susikaupę šie produktai nepradėtų gesti.

37. Pašarų technologiniai įrengimai ir transporto įrengimai turi būti hermetiški ir aspiruojami. Gamybos technologiniai įrengimai turi būti valomi pagal būtinumą.

38. Patalpose, kuriose išdėstyti technologiniai ir transporto (juostiniai, grandininiai transporteriai, elevatoriai) įrengimai, įrengiami su jais sublokuoti aspiracijos įrengimai. Pilant pašarus į aruodus ir bunkerius, turi veikti aspiracija, kad iš šių talpyklų išstumiamas dulketas oras nepatektų į gamybos patalpas. Aspiraciniai įrengimai pirmiau įjungiami ir vėliau išjungiami nei technologiniai ir transporto įrengimai. Oras, išmetamas iš aspiracinių įrengimų į atmosferą, turi būti valomas ir atitikti Aplinkos ministerijos nustatytus reikalavimus.

39. Administracinės patalpos, mechaninės dirbtuvės, laboratorijos, poilsio kambariai ir buitinės patalpos šaltu metų laiku turi būti šildomos. Pašarų gamybos patalpose turi būti pakankamas šilto ir šalto vandens kiekis buitiniams ir techniniams tikslams. Geriamasis vanduo turi atitikti higienos normą HN 24-1998 „Geriamasis vanduo. Kokybės reikalavimai ir programinė priežiūra“.

VI. SĄLYGOS PAŠARAMS LAIKYTI

40. Pašarų talpyklos yra bokštiniai, bunkeriniai ir kitokie aruodai, hermetiškai uždaryti konteineriai, silosinės. Talpyklų sienos turi būti lygios, jų vidus – sausas, švarus ir neužkrėstas kenkėjais bei vėdinamas.

41. Pašarinės žaliavos, kombinuotieji pašarai ir pašarų priedai bei premiksai sandėliuojami atskirose patalpose.

42. Laikyti pašarines žaliavas ir pašarus atvirose atmosferinių kritulių veikiamose vietose draudžiama, išskyrus atvejus, kai jie įpakuoti į specialius hermetiškai uždarytus konteinerius.

43. Surūšiuoti pašarai talpinami sandėliuose pagal iš anksto sudarytą laikymo tvarką (planą).

44. Vykdoma nuolatinė laikomų pašarinių žaliavų ir kombinuotųjų pašarų kokybės priežiūra. Jie įvertinami pagal organoleptinius rodiklius, drėgnumą, temperatūrą, užkrėstumą kenkėjais. Nustačius kokybės pablogėjimą, reikia imtis priemonių šiems procesams sustabdyti. Papildomai tikrinamas karotino kiekis žolės miltuose.

45. Temperatūra pašarų talpyklose matuojama paprastais ir distanciniais elektriniais termometrais.

46. Sampyloje laikomų pašarų temperatūra matuojama jos paviršiuje – suskirsčius jį į 100-200 m² sekcijas. Sekcijose esančių pašarų temperatūra matuojama perkeltant termometrus šachmatine tvarka kas du metrai. Kai sampyla aukštesnė kaip 1,5 m, temperatūra matuojama trijuose sluoksniuose – viršutiniame, viduriniame ir apatiniame.

47. Kai pašarai sampyloje pradeda kaisti, jų temperatūra tikrinama kiekvieną dieną. Jie vėsinami, vėdinami ir perpilami.

48. Laikomų žolės miltų temperatūra rekomenduojama ne aukštesnė kaip 20°C.

49. Kombinuotieji pašarai ir pašarinės žaliavos, supilti į maišus, kraunami į stačiakampes rietuves, tarp kurių būtina palikti tarpus: 3,8 m krautuvui ir 1,25 m rankiniam pakrovimui. Tarp sienų ir rietuvių paliekamas 0,7 m tarpas oro cirkuliacijai ir produkcijos kokybės stebėjimui. Rietuvių aukštis neturi viršyti 15 maišų eilių. Produkcija, supakuota į specialius hermetiškai uždarytus kontenerius, didmaišius, kraunama į rietuves, kurių aukštis neturi viršyti 3 eilių.

50. Pašarai laikomi sampylose iki 5 m aukščio, bokštiniuose aruoduose (išskyrus rupinius ir išspaudas) – 30 m. Išspaudos ir rupiniai laikomi bokštiniuose aruoduose iki 18 m. Bokštiniuose aruoduose turi būti įrengti distanciniai elektriniai termometrai.

51. Rupinių ir išspaudų sandėliuose turi būti kuo žemesnė temperatūra ir į juos neturi patekti saulės spinduliai.

52. Sandėliuose, kurių grindys betoninės, asfaltuotos, akmeninės ar medinės, maišai kraunami ant medinių padėklų. Padėklai prieš kiekvieną naudojimą kruopščiai mechaniškai išvalomi.

53. Laikyti pašarus ant žemės grindinio draudžiama.

54. Laiptuoti ant pašarų sampylų ar maišų rietuvių draudžiama. Tam turi būti skirtos švarios lentos, ne siauresnės kaip 30 cm pločio, trapai ar kopėčios.

55. Žaliavas ir kombinuotuosius pašarus, užkrėstus kenkėjais virš leistinų normų, būtina laikyti atskirai nuo neužkrėstų ir atlikti fumigaciją.

56. Kombinuotieji pašarai bei pašarinės žaliavos turi atitikti atitikties deklaracijoje arba ženklinimo rekvizituose nurodytus duomenis, privalomuosius pašarų saugos ir ženklinimo reikalavimus.

VII. HIGIENOS REIKALAVIMAI ĮMONĖJE DIRBANČIAM PERSONALUI

57. Buitinės patalpos dirbančiam įmonėje personalui turi būti įrengtos laikantis higienos normos reikalavimų HN 70-1997 „Gamybinės buities (sanitarinės ir buitinės) patalpos“.

58. Personalas privalo laikytis švaros. Ypač būtina:

58.1. patikrinti sveikatą Sveikatos apsaugos ministerijos nustatyta tvarka;

58.2. tvarkymo vietose kruopščiai plautis rankas tekančiu šiltu geriamuoju vandeniu su muilu ir, jei būtina, dezinfekuoti jas;

58.3. dėvėti tinkamus, švarius darbo drabužius, dengiančius asmeninius drabužius, tinkamą avalynę ir galvos apdangalus;

58.4. viršutinius drabužius ir kitus asmeninius daiktus palikti persirengimo spintelėse;

58.5. kiekvienoje darbo patalpoje turėti vaistinėlę su medikamentais pirmai medicinos pagalbai suteikti;

58.6. personalui, dirbančiam su pašariniais priedais, kuriuose yra kenksmingų medžiagų (kvarco, mangano, amoniako, vario, antibiotikų ir kitų), laikytis Sveikatos apsaugos ministerijos patvirtintų reikalavimų.

59. Pašarų gamybos ir sandėliavimo patalpose draudžiama rūkyti, valgyti, gerti.

60. Administracija yra atsakinga, kad sergantys ar susižeidę darbuotojai neužkrėstų pašarų ar pašarų priedų.

SUDERINTA

Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos
direktorius

K. Lukauskas

SUDERINTA

Lietuvos veterinarijos akademijos
rektorius

V. Bižokas
